

Syyhyn hoito kotona

Aiheuttaja

Syyhyn aiheuttaa syyhypunkki, joka on 0.3–0.5 mm pitkä loinen. Syyhyä levittää hedelmöitynyt syyhypunkkinaaras, joka kaivaa ihon pintakerrokseen käytäviä, joihin se munii. Syyhypunkin elinaika on 4–8 viikkoa. Ihmisen ulkopuolella aikuinen punkki elää 24–36 tuntia, epäkypsä punkki jopa viikon.

Oireet

Tyypillisin oire on kutina sormien välissä, ranteissa, vatsassa, pakaraseudussa, rinnassa ja sukupuolielimissä. Koska käsien pesu ja desinfiointi on lisääntynyt voi olla, että käytäviä löytyy vain jalkateristä tai vartalolta. Alkuvaiheessa ei välttämättä käytäviä ei näy lainkaan. Kutina on voimakasta etenkin öisin tai kuuman suihkun jälkeen. Muita oireita ovat ihottuma, raapimajäljet, näppylät, vesirakkulat ja 5 -10 mm:n mittaiset rihmamaiset punkin käytävät sekä raapimisen mahdollisesti aiheuttama tulehdus iholla. Lapsilla käytäviä on usein kämmenissä ja jalkapohjissa. Oireet kehittyvät noin 3 - 6 viikon kuluttua tartunnasta. Uusintatartunnassa oireita voi ilmetä 1-3 päivän jälkeen.

Tarttuminen

Tartunta edellyttää läheistä ihokontaktia tartunnan saaneen ihmisen kanssa (päiväkodeissa, kouluissa, perheen sisällä, laitoshoidossa tai seksikontaktissa) tai nukkumalla samassa sängyssä, harvemmin vaatteiden ja huonekalujen välityksellä. Vain poikkeustapauksissa syyhy leviää kätellessä tai muussa lyhytaikaisessa ihokontaktissa. Myös lähikontaktit työpaikalla tulee huomioida. Tarvittaessa hoitohenkilökunta ottaa yhteyttä oman alueen hygieniahoitajaan.

Syyhyn hoito

Syyhypunkki häädetään joko paikallishoitoaineella tai tablettilääkityksellä. Hoito toistetaan 8 päivän kuluttua ensimmäisestä häätöhoidosta. Perheenjäsenet, partnerit, ja muut lähikontaktissa olevat hoidetaan samanaikaisesti. Kaikki lähikontaktit, sekä oireilevat että oireettomat, hoidetaan kahdesti taudin uusiutumisen ehkäisemiseksi.

Pitkittyneen syyhyn hoidossa suositellaan tehostehoittoa eli samanaikaista paikallishoitoa ja tablettihoitoa. Tässä tapauksessa tabletit otetaan päivinä 0, 3 ja 8 ja sen lisäksi Nix®-voide päivittäin viikon ajan. Jos Nix®-voiteella ei saada hoitotehoa, niin mahdollisen perimetriini-resistenssin vuoksi käytetään 5 - 10 % rikkivaseliini- hoitoa.

Paikallishoitoaine

(perimetriinivoide Nix® apteekista ilman reseptiä saatava emulsiovoide)

Iho pestään hyvin pesunesteellä ja viileällä vedellä ennen voiteen levitystä. Ihon on oltava puhdas, kuiva ja viileä, kun hoito aloitetaan.

Voidetta levitetään illalla ohut kerros koko iholle, myös hiuspohjaan ja korvalehtiin. Oireisille pienille lapsille ja iäkkäille, voidetta tulee levittää myös pään alueelle, mutta ei silmien ja suun ympärille. Tarvittaessa tehoa voidaan lisätä pesemällä hiukset permetriini-shampoolla.

Kynnet leikataan ja voidetta on levitettävä erityisen huolellisesti kynsireunojen alle, sormien ja varpaiden väleihin, ranteisiin, kainaloihin, napaan sekä ulkoisiin sukupuolielimiin (ei limakalvoille). Voiteen annetaan vaikuttaa yön yli ja pestään pois 8 - 12 tunnin kuluttua. Jos esim. kädet pestään ennen tämän ajan kulumista, ne on voideltava uudestaan.

Nix® hoito sopii yli 2 kk ikäisille lapsille.

Nix® annostusohje

Aikuiset ja yli 12 -vuotiaat lapset: Noin yhden putken sisältö (korkeintaan kahden putken sisältö)

5-12 -vuotiaat lapset: Noin 1/2 (puolikkaan) putken sisältö

1-5 -vuotiaat lapset: Noin 1/4 (neljäsosa) putken sisältö

2 kk-1 -vuotiaat lapset: Noin 1/8 (kahdeksasosa) putken sisältö

Alle 2 -vuotiaille lapsille ja iäkkäimmille sekä pitkäaikaiseen käyttöön vain lääkärin määräyksellä.

Suunkautta otettava tablettilääkitys (Ivermektiini: Scatol® tai Stromectol® 3 mg/tbl)

Lääkäri kirjoittaa reseptin. Hoitoannos 0.2 mg/kg kerta-annoksena.

- 15-24 kg 1 tbl 3 mg
- 25-35 kg 2 tbl 3 mg
- 36-50 kg 3 tbl 3 mg
- 51-65 kg 4 tbl 3 mg
- 66-79 kg 5 tbl 3 mg
- 80- yli kg 6 tbl 3 mg

Tabletit otetaan kerralla ja voidaan ottaa mihin vuorokauden aikaan tahansa, ruokailun yhteydessä.

Tablettihoito uusitaan 8 päivän kuluttua.

Raskaana olevia ja pikkulapsia (paino alle 15 kg) ei tällä lääkityksellä hoideta, mutta imetyksen aikana sitä voi käyttää.

Alle 6-vuotiaan hoito

Alle 6-vuotiaat lapset hoidetaan Nix®-voiteella tai 5 % rikkivaseliinilla. Yli 15 kg painavat lapset voidaan hoitaa ivermektiini-tabletilla.

Rikkivaseliini syyhyn hoidossa

Alle 6 vuotiaalle 5 % rikkivaseliiniseos ja muille 10 % rikkivaseliiniseos.

Extempore-ohje: Rikkivaseliini

Sulfur petrolatum 5 % tai 10 %:

Sulfur ad usum externum 50 mg tai 100 mg

Paraffin liq. 100 mg

Vaselin alb. ad 1 g.

100 – 200 g purkkeja.

Iho pestään pesuaineella ja vedellä ennen voiteen levitystä. Ihon on oltava puhdas ja kuiva. Voidetta levitetään ohut kerros ihoon koko keholle päätä lukuun ottamatta, vauvoille myös päälle. Voidetta laitetaan 3 iltana peräkkäin. Huom. ei pestä välillä pois. Hoito uusitaan viikon kuluttua.

Voidetta on levitettävä erityisen huolellisesti kynsireunojen alle, sormien ja varpaiden väleihin, ranteisiin, kainaloihin, napaan sekä ulkoisiin sukupuolielimiin. Käsiä on syytä voidella uudestaan aina käsipesun jälkeen.

Pitkittyneen syyhyn hoito (syyhyä hoidettu ainakin kolmeen kertaan)

Pitkittyneessä syyhyssä hoitoa tehostetaan niin, että potilaille annetaan sekä tabletti- että voidehoito. Tabletit otetaan päivinä 0, 3 ja 8 ja sen lisäksi Nix®-voide päivittäin viikon ajan tai 3 vrk rikkivaseliini kuuri kahtena peräkkäisenä viikkona.

Oireettomille lähikontakteille annetaan tablettihoito päivinä 0 ja 8. Jälkikutinaa voi esiintyä vielä muutamien viikkojen ajan.

Raskaana olevien ja imettävien hoito

Nix®-hoito on turvallinen raskauden ja imetyksen aikana. Vaihtoehto raskaana oleville on myös rikkivaseliinin käyttö.

Siivoussaneeraus kotona

Kaikki käytössä olleet vaatteet, pyyhkeet ja vuodevaatteet vaihdetaan hoidon jälkeen ja pestään. Konepesu 60 °C:ssa hävittää syyhyypunkit.

Vesipesua kestävämmät vaatteet, jalkineet, pehmolelut, ym. poistetaan käytöstä suljettuun muovipussiin vähintään yhden viikon ajaksi. Huom. Kuulokkeet, kypärä, korut ja auto.

Patjat, sohvut, matot ja päällystetyt tuolit imuroidaan. Huonekaluja, joita ei voi puhdistaa tai siirtää siviin, voi peittää lakanalla viikon ajaksi. Lakanoita, joita käytetään huonekalujen peittämiseen, tulee vaihtaa ja pestä muutaman kerran viikon aikana.

Vaihtoehtona vaatteet ym. voi laittaa pakastimeen tai talvella ulos pakkaseen (-20°C) yhdeksi vuorokaudeksi. Saunan kuumuus (yli 80°C) tappaa punkit kahdessa tunnissa.

Yöllisen Nix®-hoidon jälkeen vaatteiden vaihdot ja siivoukset tehdään seuraavana aamuna.

Ivermektiini hoidon jälkeen siivoukset tehdään syyhy lääkkeen vaikutusajan, 8 - 15 tuntia jälkeen, esimerkiksi seuraavana aamuna.

Rikkivaseliinihoidon kohdalla siivoussaneeraus tehdään ensimmäisen hoitokerran jälkeen.

Suojaa itsesi hanskoilla ja vaatetuksella, kun siivoat.

Tartuttavuus on ohi 24 tunnin kuluttua ensimmäisestä hoidosta. Ainakin päiväkotiin on hyvä ilmoittaa lapsen syyhytartunnasta. Suositeltavaa on ilmoittaa myös muille läheisille tahoille, jos on ollut heidän kanssaan lähikontaktissa.

Jälkikutina

Iho-oireiden parantuminen ja jälkikutina voivat kestää jopa 3 - 4 viikkoa, eikä tätä pidä tulkita hoidon epäonnistumiseksi tai uusintainfektioksi.

Ihottumaa hoidetaan kahdesti päivässä yleensä noin viikon kortisonivoiteella Hydrocortison® tai Sibicort® ja perusrasvalla. Syyhyyn liittyvään kutinaan voidaan tarvittaessa käyttää antihistamiinia.

Lähde: Seinäjoen keskussairaala Iho- ja allergiapoliklinikka Syyhy-ohje, Syyhyn uudet eurooppalaiset suositukset 2017